

EXPLOATERINGSKONTORET
MILJÖFÖRVALTNINGEN
TRAFIKKONTORET
STADSBYGGNADSKONTORET
ÖSTERMALMS STADSDELSFÖRVALTNING

GEMENSAMT
TJÄNSTEUTLÅTANDE
ExpIN p
DNR E2009-000-00558
MHN p
DNR 2009-004028-217
TrN p
DNR T2009-000-00970
SbN p
DNR 2009-05809-30
Östermalms sdf p
DNR 2009-278-006
SID I (7)
2009-04-28

Ingmarie Ahlberg, Exploateringskontoret
Telefon 08-508 26 454
Lisa Enarsson, Miljöförvaltningen
Telefon 08-508 28 982
Jonas Dahllöf, Trafikkontoret
Telefon 08-508 46 606
Mats Bothén, Stadsbyggnadskontoret
Telefon 08-508 26 591
Anders Lindgren, Östermalms sdf
Telefon 08-508 09 306

Till
Exploateringsnämnden, 2009-05-14
Miljö och hälsoskyddsnämnden, 2009-05-13
Trafik och renhållningsnämnden, 2009-05-12
Stadsbyggnadsnämnden, 2009-05-14
Östermalms Stadsdelsnämnd, 2009-05-14

MILJÖPROFILOMRÅDEN. MILJÖSTADSDELAR I VÄRLDSKLASS

Svar på remiss från Kommunstyrelsen

Förslag till beslut

- 1 Exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, stadsbyggnadsnämnden respektive Östermalms stadsdelsnämnd beslutar överlämna och återropa föreliggande tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Krister Schultz

Gunnar Söderholm

Magdalena Bosson

Arne Fredlund

Göran Månsson

Bilagor

Bilaga 1

Rapporten Miljöprofilområden – miljöstadsdelar i världsklass, nov 2008

Bilaga 2

Stadsledningskontorets förslag till utlåtande, feb 2009

Sammanfattning

Stadsdirektören beslutade den 5 mars 2008 att tillsätta en styrgrupp för att ta fram ett förslag till arbetet med miljöprofilering av områden. Styrgruppens förslag, projektbeskrivningen, avrapporterades i november 2008 till stadsdirektören och denna har nu, tillsammans med ett förslag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, remitterats till bl.a. närmast berörda nämnder för yttrande. I budgeten för 2008 har Norra Djurgårdsstaden pekats ut som det ena av de två områdena och styrgruppen föreslår att Lövholmen blir det andra. För Norra Djurgårdsstaden föreslår styrgruppen visionen ”*Norra Djurgårdsstaden – En miljöstadsdel i världsklass*” med tre övergripande mål:

- *År 2030 är Norra Djurgårdsstaden fossilbränslefri*
- *År 2020 understiger CO₂-utsläppen 1,5 ton per person (CO₂-ekvivalenter)*
- *Norra Djurgårdsstaden är anpassad till kommande klimatförändringar*

Stadsledningskontoret har utöver detta föreslagit att en miljöprofilering också ska genomföras i de miljonprogramområden som staden äger.

Förvaltningarna har gemensamt arbetat med att ta fram det aktuella förslaget och anser att det utgör en bra grund för det fortsatta arbetet med miljöprofilering av stadsdelar. Förvaltningarna ser också positivt på att applicera miljöprofilstanken i delar av det existerande bostadsbeståndet eftersom, totalt sett, den största miljöbelastningen kan knytas till det fastighetsbestånd som redan finns.

För att lyckas med miljöprofileringen krävs att resurser avsätts. Förutom investeringsstöd för miljöinsatser i miljöprofilområdena behöver berörda förvaltningar resurser för att kunna delta på bästa sätt i utvecklingen av miljöprofilområdena.

Bakgrund

Kommunfullmäktige i Stockholm stad beslutade i miljöprogrammet 2008-2011 att erfarenheterna från Hammarby Sjöstad skall tas till vara och att två bostadsprojekt skall planeras för en tydlig miljöprofil. I budgeten för 2008 har Norra Djurgårdsstaden pekats ut som det ena av de två områdena.

Miljöprofilområdena tjänar tre viktiga syften.

- Miljöprofilområdena skall befästa Stockholms position som en ledande huvudstad i klimatarbetet.
- Miljöprofilområdena skall stödja marknadsföringen av svensk miljöteknik.
- Miljöprofilområdena skall vara föregångare som utvecklar ny teknik som senare kommer allt bostadsbyggande i Stockholm till godo.

Stadsdirektören beslutade den 5 mars 2008 att tillsätta en styrgrupp med förvaltningscheferna för Miljöförvaltningen, Exploateringskontoret, Stadsbyggnadskontoret,

Trafikkontoret, Stadsdelsförvaltningarna i Hägersten-Liljeholmen och Östermalm samt en representant från Stadsledningskontoret. Uppdraget innebar att styrgruppen skulle

- föreslå ett andra område utöver Norra Djurgårdsstaden,
- ta fram ett förslag till miljöprofil samt en projektbeskrivning av hur det fortsatta arbetet, d.v.s. genomförande, skulle bedrivas.
- Projektbeskrivningen skulle innehålla bl.a. beskrivning av miljöprofilen, val av tillkommande område, organisation, tidschema, m.m.

Styrgruppens förslag, d.v.s. projektbeskrivningen, avrapporterades i november 2008 till stadsdirektören och denna har nu, tillsammans med ett förslag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, remitterats till bl.a. närmast berörda nämnder för yttrande.

Styrgruppens förslag

- Lövholmen ska (med reservationer angående möjligheten att hitta alternativa placeringar för Cementa) tillsammans med det redan beslutade området Norra Djurgårdsstaden utgöra två särskilt miljöprofilerade stadsdelar som ska ligga i frontlinjen vad gäller kunskaper inom och tillämpning av miljöteknik och stadsutveckling i planering, byggande och förvaltning.
- Visionen och det övergripande målet för Norra Djurgårdsstaden skall vara
Norra Djurgårdsstaden – En miljöstadsdel i världsklass
- Visionen för Norra Djurgårdsstaden föreslås konkretiseras av följande tre övergripande mål.
  - *År 2030 är Norra Djurgårdsstaden fossilbränslefri*
  - *År 2020 understiger CO₂-utsläppen 1,5 ton per person (CO₂-ekvivalenter)*
  - *Norra Djurgårdsstaden är anpassad till kommande klimatförändringar*
- Exploateringsnämnden ges i uppdrag att i samråd med berörda nämnder och bolag ta fram de specifika operativa mål som ska tillämpas i projektets olika etapper.
- Exploateringsnämnden ges i uppdrag att inrätta ett beredande och samordnande råd för det fortsatta genomförandet av projektet Norra Djurgårdsstaden bestående av närmast berörda förvaltningar och bolag. Arbetet ska drivas i enlighet med stadens principer för Stora projekt.
- Lämplig projektorganisation för miljöprofilarbetet för Lövholmen får avgöras efter det att projektets genomförande i övrigt klarlagts.
- Staden ska i sin samordningsroll verka för att statliga eller internationella miljörelaterade investeringsstöd mm kan komma byggherrar och övriga aktörer till del genom en aktiv omvärldsbevakning samt delta i miljörelaterade internationella och nationella utvecklingsprojekt.
- Samtliga byggherrar inom områdena skall åta sig att tillse att alla leverantörer av ny miljöteknik medverkar i marknadsföringen av områdena.

- Informations- och kommunikationsinsatserna inom projektet Norra Djurgårdsstaden inbegripet en lämplig lokal härför ska prioriteras särskilt.
- Berörda förvaltningar ges i uppdrag att redovisa de särskilda resurser som krävs för genomförande och uppföljning av arbetet med miljöprofileringen.
- Om Lövholmen inte kan komma ifråga som ett miljöprofilområde hemställer gruppen om förnyat uppdrag att föreslå ett nytt andra område.

Fokusområden

Rapporten (bilaga 1) pekar ut följande fokusområden:

- Energianvändning
- Transporter
- Klimatanpassning
- Kretslopp
- Livsstilfrågor

För ovanstående fokusområden föreslås också inriktningar för kommande operativa mål. Dessa operativa mål måste konkretiseras och definieras ytterligare för att kunna revideras fortlöpande beroende på teknikutveckling m.m.

Ett tredje miljöprofilområde

Efter att styrgruppen överlämnat rapporten har stadsledningskontoret föreslagit att en miljöprofilering också ska genomföras i de miljonprogramområden som staden äger. De reinvesteringar som planeras ska vara miljösmarta. Lösningar som innebär energi- effektiviseringar och uppmuntrar till minskad vattenförbrukning ska sökas. Tio miljoner kronor avsätts för miljöprofilerad upprustning.

Förvaltningarnas synpunkter

Allmänt

Förvaltningarna har gemensamt arbetat med att ta fram det aktuella förslaget och anser att det utgör en bra grund för det fortsatta arbetet med miljöprofilering av stadsdelar. Förvaltningarna ser också positivt på att applicera miljöprofilstanken i delar av det existerande bostadsbeståndet eftersom, totalt sett, den största miljöbelastningen kan knytas till det fastighetsbestånd som redan finns. Att visa hur befintliga hus kan tillämpa ny kunskap och teknik kan på ett värdefullt sätt ytterligare befästa stadens roll som Europas miljö- huvudstad. Det behöver dock klargöras om miljöprofilen gäller alla byggnader som staden äger i miljonprogramsområdena eller om det är vissa områden som avses. Utöver energieffektiviseringar och minskad vattenförbrukning bör även miljöanpassad och effektiv avfallshantering uppnås.

För att nå de övergripande målen som föreslås för Norra Djurgårdsstaden är det viktigt att de operativa målen utformas så att de tillsammans minskar utsläppen tillräckligt mycket. De operativa målen skall utgå från ett helhetsperspektiv där områdets specifika förutsättningar och möjligheter konsekvent beaktas. Det är angeläget att erfarenheterna från varje etapp dokumenteras och återförs till nästa delområde. De tre övergripande målen har kopplingar till alla fokusområden, men alla är inte lika tydliga, t.ex. det avseende kretslopp. Detta är viktigt att tänka på när målen kommuniceras, både internt och externt.

För att tydliggöra miljöprofilområdenas roll som en integrerad del i stadens trafiksystem är det nödvändigt att planering av de övergripande trafiksystemen, inom och i anslutning till områdena, samordnas med övrig infrastrukturplanering som regionens aktörer bedriver. Trafikkontoret är samordnande för stadens roll i den regionala trafikplaneringen.

Det är också viktigt att, vid sidan av de specifika fokusområdena och ansträngningarna för att nå extraordinära resultat inom dessa områden, en lång rad redan etablerade krav inom hälso- och miljöanpassat byggande givetvis ska tillämpas även här. De nationella riktlinjer för miljöanpassat byggande som kretsloppsrådet och miljöstyrningsrådet håller på att ta fram kan bli en bra utgångspunkt i det fortsatta arbetet.

Beredande och samordnande råd

Förvaltningarna stöder förslaget med inrättande av beredande och samordnande råd, som fortsättningsvis benämns miljöprofilråd.

Staden håller på att ta fram en gemensam struktur för hur stora projekt bör organiseras och drivas. Enligt förslag som nu diskuteras ska varje projekt ha en styrgrupp med representanter från alla berörda förvaltningar och bolag. Syftet är att få en effektiv styrning av stora projekt med bred förankring i staden. Förvaltningarna förutsätter att projektspecifika styrgrupper kommer att finnas för alla tre miljöprofilområdena och vill betona att det är i respektive projekts styrgrupp som miljöprofilarbetet, liksom projektet i övrigt, har sin formella styrning. Det beredande och samordnande miljöprofilrådet kompletterar projektens styrgrupper och ska ge förutsättningar för att samordna gemensamma miljöfrågor inom de tre miljöprofilområdena. En plattform kan härigenom skapas för att kunna ta tillvara erfarenheter av ny miljöteknik och planeringsstrategier för och inom de olika områdena samt för att tillsammans forma förslag till miljöstrategier för projekten. Förvaltningarna anser dessutom att ytterligare ett syfte med miljöprofilrådet bör vara att sprida erfarenheterna från miljöprofilområdena till andra projekt i staden.

Exploateringskontoret är berett att ta på sig ansvaret att initiera och etablera det samordnande och beredande rådet för miljöprofilområdena Norra Djurgårdsstaden, Lövholmen samt miljonprogramsområdena. Exploateringskontoret avser att kalla till ett möte med närmast berörda direktörer för att ta beslut om organisation och arbetsätt för miljöarbetet. Målsättningen är att etablera miljörådet innan sommaren 2009.

Val av miljöprofilområden

Förvaltningarna stödjer valet av miljöprofilområden. Det är bra med satsningar som avser både befintlig bebyggelse och nybyggnation samt att staden äger marken i Norra Djurgårdsstaden men inte i Lövholmen. Det är dock angeläget att lösa Cementa-frågan inom rimlig tid. I annat fall bör ett nytt område väljas. Stockholm har flera lämpliga områden där planeringen har höga miljöambitioner och som tidsmässigt kan passa in.

Program för miljöprofilering

Exploateringskontoret ska i samråd med berörda nämnder och bolag ta fram ett program för miljöprofileringen av Norra Djurgårdsstaden som grundas på och vidareutvecklar rekommendationerna i bilaga 1 "Miljöprofilområden – Miljöstadsdelar i världsklass". Förvaltningarna har påbörjat denna arbetsprocess under våren genom olika former av workshops med deltagare från kretsloppsbolag och byggherrar. KTH:s uppföljning av miljöarbetet i Hammarby Sjöstad visar också att det krävs en utveckling av uppföljnings och utvärderingssystem som kan följa projektet från de tidiga planeringsskedena till drifts-skedet. Exempelvis kan ett fortsatt samarbete med KTH innebära värdefullt stöd för en sådan utveckling.

Förvaltningarna har påbörjat en inventering av möjliga utredningar, informationsinsatser och investeringar som staden kan söka medel för från regeringens delegation för hållbara städer. Staden planerar att söka medel både för miljöprofileringen av Norra Djurgårdsstaden och också av miljonprogramsområden inom Järvaområdet. Ansökan för Norra Djurgårdsstaden kommer att innehålla både förslag till program och informations-åtgärder samt förslag till investeringar. Exploateringskontoret samordnar den ansökan. I Järva kommer fokus att vara att ta fram koncept för energieffektiv renovering i olika typer av byggnader, energioptimering och förnyelsebar energi, men även avfallshantering och de sociala aspekterna är viktiga att få med. Miljöförvaltningen samordnar den ansökan. En gemensam programpunkt som båda ansökningar föreslås innehålla är utveckling av uppföljnings och utvärderingssystem där KTH kommer att delta.

Resurser

För att lyckas med miljöprofileringen krävs att resurser avsätts. För miljonprogramsområdena har 10 miljarder föreslagits för den miljöprofilerade upprustningen. Miljöinsatserna i Hammarby Sjöstad bekostades delvis med 100 miljoner kronor i bidrag från regeringens lokala investeringsstöd. Miljöinvesteringen för de bidragsbeviljade åtgärderna uppgick till 370 miljoner kronor. Förutom investeringsstöd för miljöinsatser i miljöprofilområdena behöver berörda förvaltningar resurser för att kunna delta på bästa sätt i utvecklingen och uppföljningen av miljöprofilområdena. I det planerade innovationscentret i Norra Djurgårdsstaden finns tankar om att respektive förvaltning bidrar med personresurser i olika projekt för att kunskapsuppbyggnaden ska bevaras inom staden.

Miljöförvaltningen vill för sin del avisera beredskap för rollen som samordnare för arbetet med miljöprofilering av miljonprogramsområden och ser även framför sig ett

aktivt deltagande i arbetet med utvecklingen av Norra Djurgårdsstaden, Lövholmen och dess miljöprofileringar.

Slut